

“Mijncités zijn cadeau

Architect

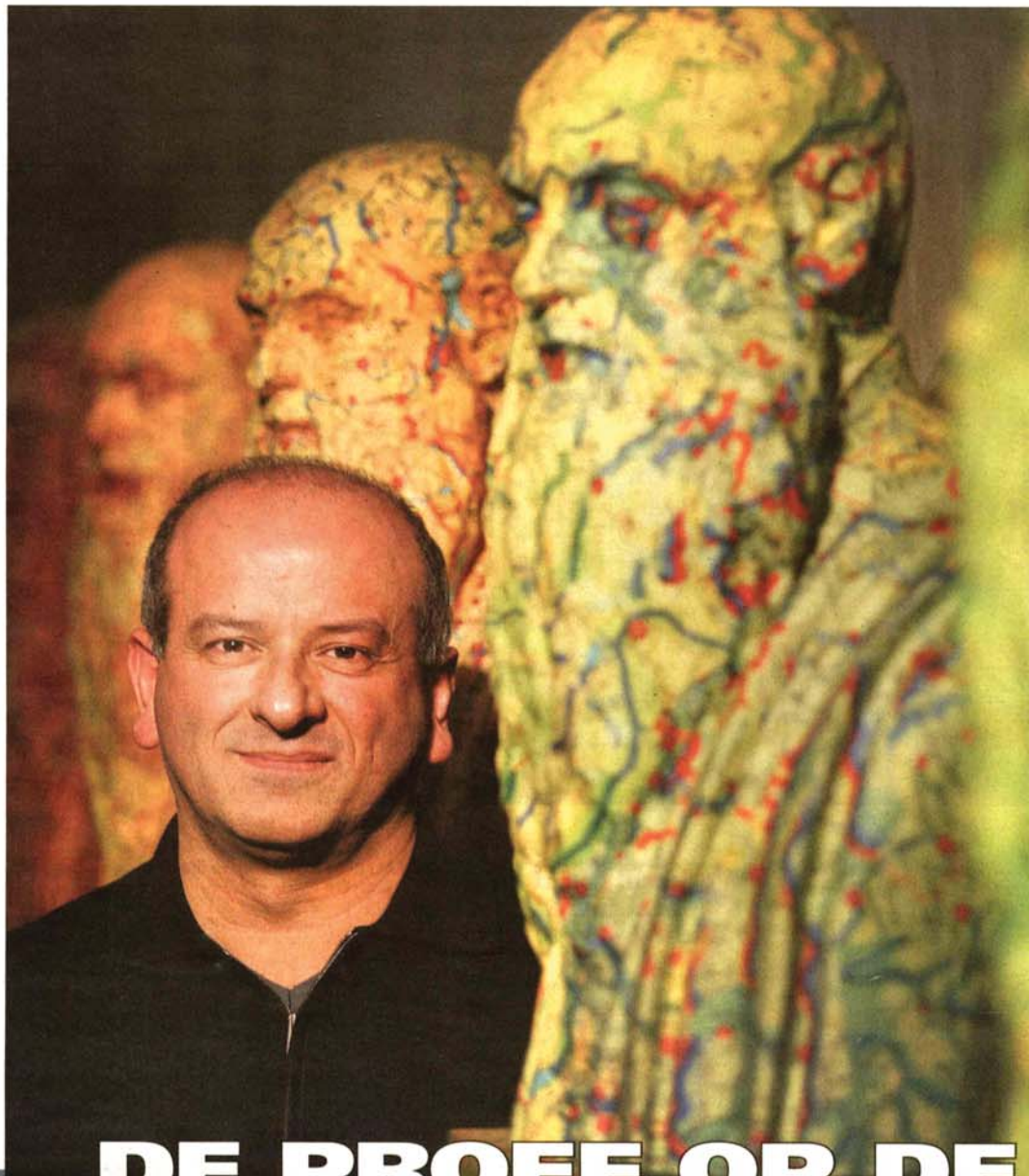
Alfredo de Gregorio

haalt uit naar
architectuur
voor ijdeluiten

HASSELT - “Design is een virus dat de hele architectuur heeft aangestoken. Iedereen lijkt bezeten van de buitenkant, de façade, de verpakking. Het is een ziekte: een beeldobsessie.” Alfredo de Gregorio plant en bouwt nieuwe buurten in Leuven en in zijn eigen Hasselt verrijzen aan de Kanaalkom de eerste gebouwen van een nieuwe stadswijk aan het water. Onlangs verscheen een tweede boek(je) van zijn hand - zonder één foto maar vol scherpe gedachten over gebouwen, steden, architecten. Een gesprek aan de voet van de Gélaines-fabrieksschouw.

Alfredo de Gregorio: “Die zogenaamde sterarchitecten zijn de dood van de architectuur.”

Foto: Luc DAELEMANS

DE PROEF OP DE

Europalaan
Genk

Foto LD

“Opgetut”

“De vergissing die hier gemaakt is, is fundamenteel. De Europalaan is een stedenbouwkundige barrière, een fout uit het verleden. Je maakt dat niet goed door zo'n plek op te tutten met trendy straatmeubilair, dure bestratingsmaterialen en designlampen die ook nog eens verschrikkelijk slecht licht geven. Zo trek je er de aandacht op, terwijl

je juist het tegengestelde zou moeten doen. Maak zo'n stadsautoweg zo onopvallend mogelijk, zodat de stad zich daarnaast kan ontwikkelen. En heb met haar rijke tuinwijkverleden in gedachten, veel meer aandacht voor kleinschaligheid en stedelijk groen.”

Bibliotheek
Hasselt

Foto LD

“Te design”

“Die luifel boven de nieuwe ingang is te groot, te hoog, te design. Hij drukt het gebouw weg. Het is een overbodig gebaar, puur vertoon. Het had echt een paar maten bescheidener gemogen. Bovendien doet hij niks met wat sinds een paar jaar de mooiste loopas van Hasselt is, langs de overweerde muur van het Begijnhof, het Jenevermuseum, tot aan

de overkant van de Demerstraat met Aldo Rossi's gevel van het Oud Gasthuis. Het stoort me des te meer omdat de Provinciale Bibliotheek het werk is van een van mijn leermeesters: wijlen Paul Felix, een integere architect, een lieve man ook. Het is een van de betere gebouwen van Hasselt. Het had meer respect verdiend.”

uit de hemel”

Alfredo de Gregorio werd in 1953 geboren in Houthalen, in Meulenberg. In een van de barakken waar Italiaanse gastarbeiders werden ondergebracht. De barak, dat houten noodonderkomen, is misschien niet zo'n slechte startplek voor de levensweg van een architect.

De Gregorio zingt in de loop van het gesprek een paar keer de lof van de Limburgse mijncities: "Die tuinvijken slaagden er in om hun bewoners een gevoel van geborgenheid, van plek te geven. De planners zorgden voor pleintjes, verborgen hoeken, sluiswegen. Bomen en struiken, tuintjes. Voor de oude mijn gemeenten zijn die tuinvijken een cadeau uit de hemel. Daar zit ook een groot stuk van hun identiteit. Ik heb altijd het gevoel dat ze dat niet voldoende koesteren."

"Genk wil veel te modern zijn"

"Genk bijvoorbeeld wil te veel 'modern' zijn: magistrale assen, spectaculaire gebaren. Ik weet dat het in een exploderende bouwmarkt niet eenvoudig is om aandacht te hebben voor stedelijke identiteit. Maar gericht vertrekken van het ongelooflijke patrimonium aan oude mijn gebouwen, de weelde aan groen, de cités: het is zo voor de hand liggend dat ze er aan voorbijkijken. In de praktijk komt het voor een flink stuk neer op een goede materiaalkeuze. Een stad als Maastricht heeft dat begrepen. De welstandscommissie - de instantie die in Nederland instaat voor behoud van het stadsgezicht - heeft daar per wijk een pallet van materialen en kleuren vastgelegd, al naargelang de dominerende bouwmaterialen. Daar wordt bij de beoordeling van bouwplannen strikt aan vast gehouden. Maastricht geeft de indruk alsof het er altijd zo heeft uitgezien, terwijl het een paar decennia geleden gewoon erg onderkomen was. Oog voor stads karakter werkt dus. Prachtig. En het lijkt alsof er geen architect aan te pas gekomen is."

Uit uw boekje klinkt zeer luid dat u een probleem hebt met de 'sterarchitecten', de grote namen waar steden vandaag zo graag mee uitpakken.

"Voor mij is dat 'star system' de dood van de architectuur. Het draait vandaag alleen nog om signaturen, merken, logo's, ronkende namen: Gehry, Calatrava, Hadid, Koolhaas. Het gaat om het spektakel dat ze leveren. Ik noem dat architectuur van de mateloosheid, het exces. Het is een luxeprobleem. Stadsbestuurders en andere overheden smijten zolang het economisch goed gaat, als zonnekoninkjes met de centen van de belastingbetaler om het onmogelijkste, het meest in het oog springende bouwwerk binnen hun muren

te krijgen. De voorbije jaren zijn ook bij ons een paar van de geldverslindende spektakelprojecten uit de grond gerezen. Het gerechtsgebouw van Richard Rogers in Antwerpen, het Guilleminsstation van Santiago Calatrava in Luik. Vedettariaat kost niet alleen in de voetbal veel geld. De facturen van dit soort architectuur zijn altijd enorm, inclusief ronduit schaamteloze budgetoverschrijdingen. En die gebouwen hebben daarenboven veelal niets te maken met de identiteit van de stad waarin ze gebouwd worden. Het is hooguit marketing."

"Het woord vernieuwing zou verboden moeten worden"

Architectuur is in ieder geval geen kunst: nog zo'n stelling waar u op hamert.

"Het is geen stelling maar een vaststelling. Architecten maken gebouwen die een functie moeten vervullen. Ze moeten dat zo goed doen als ze kunnen, zonder geld over de balk te gooien en zorg dragend voor de bruikbaarheid en de deugdelijkheid van hun constructies. Maar als je kunst maakt, kun je natuurlijk de kunstenaar uithangen. Dan moet je niet op zulke prozaïsche zaken als functionaliteit, stedelijke integratie, waterdichtheid, onderhouds- en energiekosten letten. Dan hoef je je ook niet de vraag stellen: is de prijs die de samenleving er voor betaalt, wel in overeenstemming met het nut dat ze er aan heeft?"

En dan zijn er de modewoorden waar u een gloeiende hekel aan hebt: vernieuwing, doorzichtigheid.

"Vernieuwing! Dat woord zou verboden moeten worden in elk betoog over hoe en wat en voor wie we bouwen. Maar de Vlaamse bouwmeester plaatst het wel aan de top van de lijst van vereisten waaraan stedenbouwkundige projecten moeten voldoen. Doorzichtigheid is toch geen manier van leven? Een mens wil zich toch eens kunnen verstoppen, wil privacy, de mogelijkheid om zich terug te trekken, minstens zo zeer als openbaarheid en sociale ontmoetingsplekken? En transparantie in architectuur als symbool opvoeren voor zaken als openheid van bestuur, is gewoon idioot."

"We hebben zelfs nood aan lelijkheid"

U pleit voor het bestaansrecht van de lelijkheid. Dan woont u in een land waar u ruim aan uw trekken komt.

"Ach, ik erger me helemaal niet zo aan wat er bij ons

gebouwd wordt door de mensen. De fermettes, de pastoriewoningen: ik vind het verreweg verkieslijk boven de designdozen waarmee een ander publiek zijn goede smaak en zijn mee-zijn-met-de-tijd wil tonen. Filosofisch gezien hebben we zelfs nood aan lelijkheid: ze maakt de schoonheid zichtbaar. Dat geldt voor mensen en steden. En het mooie is dat liefde lelijkheid in schoonheid omzet. Esthetische perfectie is koud, steden werken meer op mijn gevoel omdat ze ook morsig, rommelig zijn."

Aan de Hasseltse Kanaalkom rijden de door u ontworpen gebouwen van het nieuwe Kanaalkwartier snel omhoog. En er komt kritiek.

"Dat is onvermijdelijk. Dergelijke grote projecten vergen duizenden beslissingen. Beslissingen die het nieuwe gezicht van de stad zullen bepalen. Je twijfelt zelf wel eens of je de goeie genomen hebt. Was een andere tint baksteen niet beter geweest? Is de schaal wel goed? Dat soort onrust. En er zijn compromissen. Toch weet ik nu al dat het een geliefde flaneerplek zal worden. Met volwassen bomen - want zo zullen ze geplant worden. Je kan de bewoners van zo'n nieuwe buurt niet aandoen dat ze jarenlang tegen iele aanplant moeten aankijken."

Uw pleidooi voor een 'architettura povera' is een liefdesverklaring aan de stad, schrijft u.

"Omdat liefde iets anders is dan de eigenliefde waar de design-architectuur mee kampt: verliefd zijn op het eigen spiegelbeeld, op de glanzende foto's in architectuurbladen. Architettura povera is het omgekeerde van architectuur die zich in al haar glorie etaleert. Het is juist bouwen in bescheidenheid, als resultaat van overleg met opdrachtgevers en gebruikers, ook nuchter zakelijk overleg. Opdrachtgevers in de ruime zin. Op de eerste plaats de bouwheer, op de tweede, met een groot woord: het volk, het publiek. En dan niet alleen onze generatie maar ook die van straks."

Is dat een romantische visie?

"Ik heb het woord niet gebruikt in mijn boekje - het klinkt kief, nostalgisch, en daar schrik je dan voor terug. Misschien had ik de durf moeten hebben om zo'n provocerend woord wel te gebruiken. Alles komt vanuit mijn gevoelens van liefde en bewondering voor steden - plekken waar mensen 'van de grond komen', waar ze de ruimte en de mogelijkheden vinden om zichzelf waar te maken. Het is toch ongelooflijk mooi dat je daar als architect de voorwaarden voor helpt scheppen. Dat is misschien inderdaad een romantische kijk op stedelijkheid."

Marc VAN DE WEYER

SOM

Foto LD

Oud Gasthuis Hasselt

"Geïntegreerd"

"Ik heb het Oud Gasthuis in 1992 ontworpen met Aldo Rossi, een van de grootste Europese architecten van de vorige eeuw. Daarna ben ik tot aan zijn dood in '97 met hem blijven samenwerken. Rossi heeft eerst Hasselt verkend, de maat genomen van de stad waar hij zou bouwen. Het was zijn hoofdbekommernis om zijn gebouw te integreren in het stadsweefsel. Aldo en ik vonden het spijtig dat wij van Stedenbouw de toren een verdieping lager moesten maken zodat het nu eigenlijk geen toren meer is. Maar dat gaat soms zo."

Foto LM

Gerechtschhof Antwerpen

"Peperduur"

"Het gebouw is er gekomen na de Witte Mars. De initiatiefnemers zijn architect Richard Rogers gevolgd in zijn visie om er een spektakelstuk van te maken. Dat was, tegen de achtergrond van wat de Belgische justitie doormaakte, een vreemde keuze. Wat vormelijk opvalt, zijn die lichttorens, die volgens Rogers waren zeilen verwijzen. Maar dan wel peperdure zeilen die de rekening van het gebouw met 50 miljoen euro verzwaaard hebben. De functie is twijfelachtig: ze brengen bovenlicht in de rechtzalen. Maar een gerechtsgebouw is geen feestscène. De bewering dat de hooggeprezen transparantie symbool staat voor de transparantie van de rechtspraak maakt me gewoon kwaad."